

Szent István Egyetem - Állatorvos-tudományi Kar

Dystrophin és Utrophin

Egy komparatív vizsgálat

2008/2009 tanév II. félév
kurzusvezető: Dr. Kabai Péter

Szigetszentmiklós. 2009. május 11.

Készítette: Váradi Mihály
IV. évfolyam, zoológia szak

Bevezetés

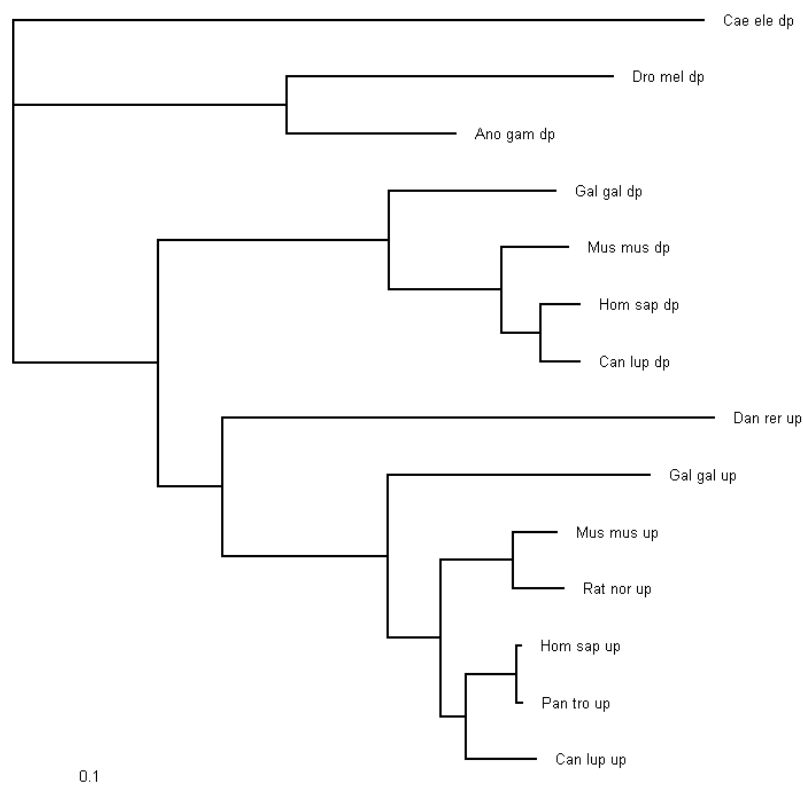
Az emberben eddig ismert legnagyobb gén, a DMD (Duchenne Molecular Dystrophy) gén termékei a dystrophin fehérjecsald tagjai (Koenig et al., 1988). A gén maga az X kromoszómán található, a különböző molekulatömegű termékek alternatív promoterek, és alternatív splicing eredményei. Az utrophin fehérjecsald tagjai a tudomány jelenlegi állása szerint a DMD gén duplikációjával, majd a duplikálódott szakasz egy másik kromoszómára vándorlásával jöttek létre, feltehetően a gerincesek megjelenésének idején. Ezt látszik alátámasztani az a tény, hogy eleddig nem találtak utrophinra emlékeztető fehérjét gerinctelenekben, míg gerincesekben igen.

Az alábbi komparatív elemzés a dystrophin (Dp) és az utrophin (Up) hasonlóságát, és közös evolúciós eredetét igyekszik megvizsgálni.

Módszerek, programok

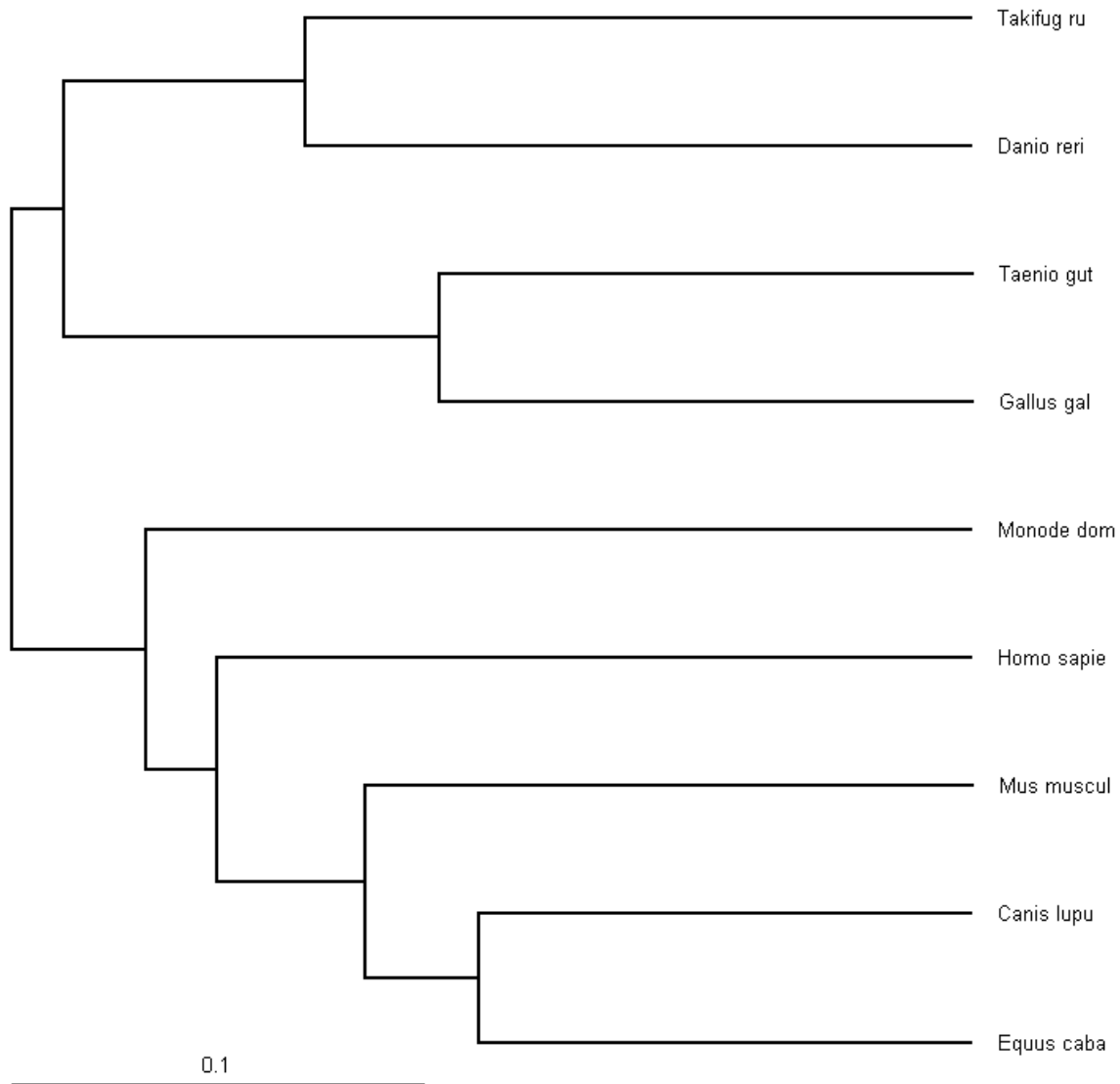
Az NCBI internetes adatbázisából protein szekvenciákat kerestem, utrophint és dystrophint, mely szekvenciákon ClustalX2 program segítségével elvégeztem az alignmentet, és a kapott adatsort a Phylip csomag Proml programjának segítségével felhasználtam egy protein-törzsfa rekonstruálásához, melynek célja elsősorban nem a fa létrehozása volt, jóllehet az is alátámasztani látszik a közös eredetet (Ábra 1.), hanem a jelenlegi fajok aminosav-sorrendje alapján a rekonstruálható legősibb szekvencia megkeresése.

(Ábra 1.)

A kapott szekvenciát arra használtam, hogy az NCBI Blast változatai közül először a BlastP (protein szekvencia alapján keres protein szekvencia adatbázisban), majd, mivel a BlastP túl kevés fajt eredményezett (lévén az adatbázisban kevés fajról van Dp és Up protein szekvencia), így a TblastN (protein szekvencia alapján keres nukleotid szekvencia adatbázisban) futtatása következett.

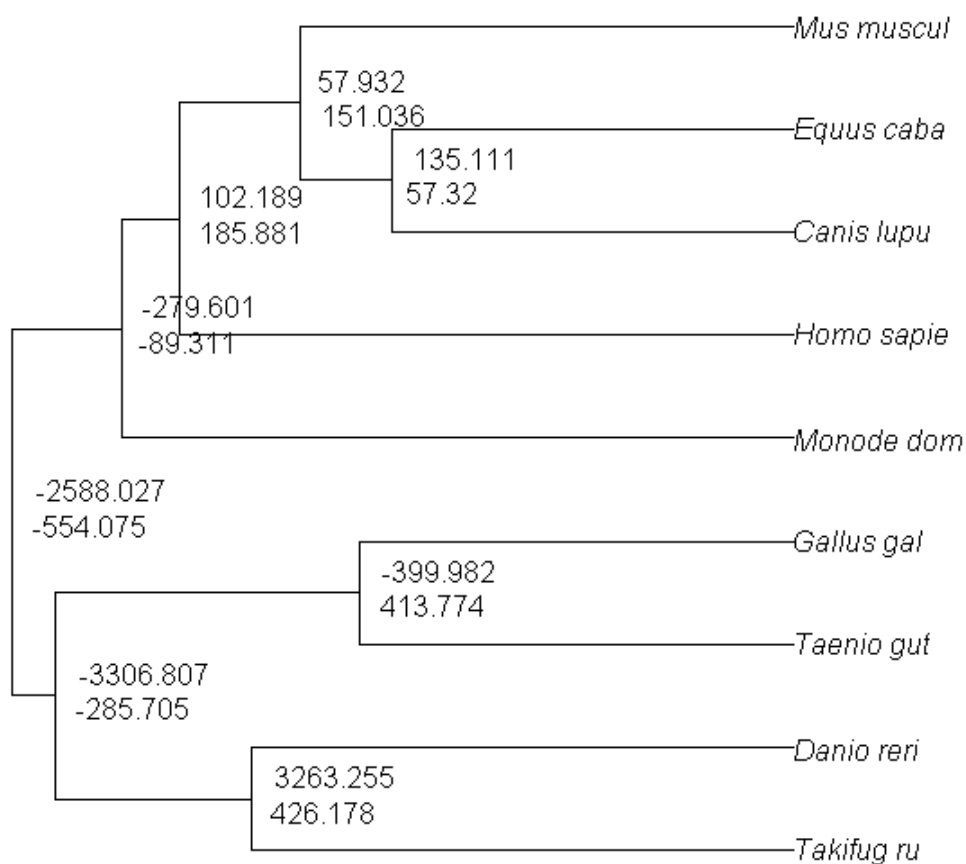
A TblastN eredményeit, az ún.Score (Bits) értékeket használtam fel a statisztikai elemzéshez. Az elemzéshez szükség volt egy törzsfára a felhasznált fajokról, olyanra, ami nem Dp vagy Up alapján készült. Nukleotid szekvenciák alapján, cytochrome-B-t kódoló mitochondriális DNS szakaszokat választottam, és ezek alapján elkészült egy törzsfá (Ábra 2.) a Phylip csomag Dnamlk programja segítségével.

(Ábra 2.)

A komparatív elemzés statisztikai eszköze az R statisztikai program Ape csomagjának segítségével, független kontrasztok (Ábra 3.) módszerének használatával történt.

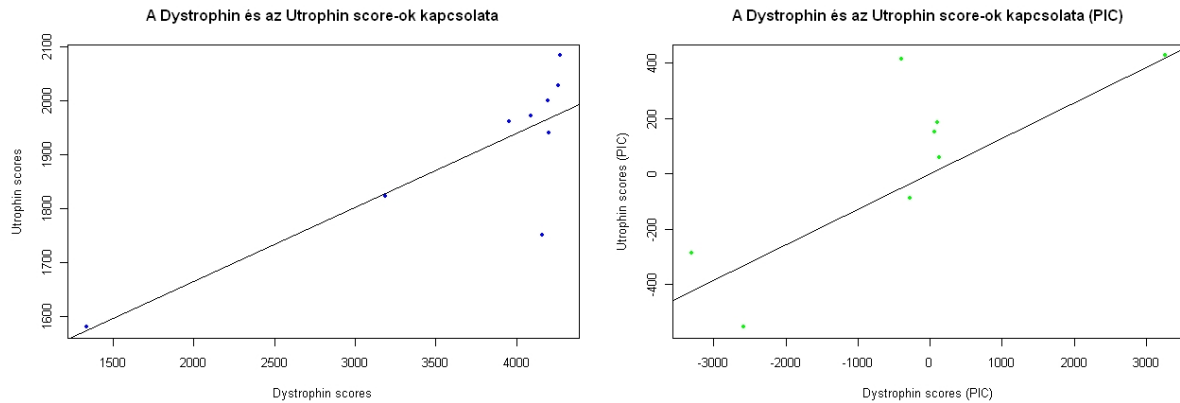
Blast Score-ok

(Ábra 3.)

Az elemzés során a dystrophin és az utrophin TblastN alapján kapott hasonlósági értékeit hasonlítottam össze. A feltételezés az volt, hogy amennyiben közös az eredetük, és a funkciójuk hasonlósága miatt várhatóan a szelekciós nyomás is hasonló lehet rajtuk, ezért a fajokban a két fehérje közel azonos sebességgel változott a jözös őstől, tehát a Dp változásának üteme az Up változási ütemével összemérhető.

Leíró statisztikát készítettem, melyhez előbb a transzformálatlan adatokat használtam fel, majd a független kontrasztok létrehozása utáni adatokat. (Ábra 4.)

(Ábra 4.)

A leíró statisztika után négy modellt alkottam ($m1\_pic \leftarrow \text{lm}(pic.Y \sim pic.X - 1)$; $m2\_pic = \text{lm}(pic.X \sim pic.Y - 1)$; $m1 \leftarrow \text{lm}(Y \sim X)$; $m2 \leftarrow \text{lm}(X \sim Y)$), majd ezeket teszteltem F-próbával. Ennek eredménye a hagyományos modellek ($X \sim Y$, $Y \sim X$) esetén szignifikáns összefüggést mutatott ki (p-value: 0.005302, Adjusted R-squared: 0.6501), a független kontrasztokat felhasználó modellek ($pic.Y \sim pic.X$, $pic.X \sim pic.Y$) szintén, jóllehet alacsonyabb p-érték mellett (p-value: 0.01702, 0.5206)

Eredmények, diszkusszió

A statisztikai elemzés azt mutatja, hogy a két hasonlósági érték között valóban szignifikáns a kapcsolat erőssége, az egyik árul el információt a másikra vonatkozóan, és ez alátámaszthatja a hipotézist a közös eredetükre vonatkozóan, illetve a Dp és Up szekvenciát alapján készített törzsfá is ebbe az irányba mutat.

Pontosabb eredményeket akkor lehetne elérni, ha több fajjal lehetne elvégezni az elemzést, de ezt egyelőre az adatbázis nem teszi lehetővé.

A két fehérje lehetséges közös eredetének, és a következményes hasonlóságnak fontos gyakorlati haszna lehet a gyógyászatban, így például a Duchenne-féle izomdystrophia gyógyításában, illetve tovább, elsősorban dystrophin hiányából fakadó betegségek kezelésében.